Sosyal Bilimlerde Seçme Alan Araştırmaları: Teori, Uygulama ve Politika

EDİTÖR
Prof.Dr.Bedriye TUNÇSİPER

EKİN
Basım Yayın Dağıtım
2022

© 2022 Ekin Yayınevi

Tüm hakları mahfuzdur. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 Sayılı Yasa'nın hükümlerine göre, kitabı yayınlayan yayınevinin izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, özetlenemez, yayınlanamaz, depolanamaz.

Sertifika No: 48743

e_ISBN: 978-625-6952-09-6

Aralık 2022

Sayfa Düzeni/Kapak Tasarımı: Aslı AYRANCI

EKİN Basım Yayın Dağıtım

Şehreküstü Mah. Cumhuriyet Cad.

Durak Sk. No: 2 Osmangazi / BURSA

Tel .: (0.224) 220 16 72 - 223 04 37

Fax.: (0.224) 223 41 12

e-mail: info@ekinyayinevi.com

www.ekinkitap.com

DAVRANIŞSAL EKONOMİ KAPSAMINDA KİŞİSEL GELİR-MUTLULUK İLİŞKİSİNİN ANALİZİ

Yağmur AKARSU[1]
Nur DİLBAZ ALACAHAN[2]

1. GİRİŞ

Günümüz toplumlarında birçok insan mutlu olmak, hayatını tatmin etmek ve hayal ettiği hayatı yaşamak için fırsatlar aramaktadır. Birçok gelişmiş ülkede bireyler temel ihtiyaçlarını gidermek için gereğinden fazla para kazanmaktadır. Temel ihtiyaçlar karşılandıktan sonraki geriye kalan paranın nasıl harcanacağı konusu kişiden kişiye göre değişmekte ve insanların tatmin seviyelerine göre belirlenmektedir. Bireyler kazanmış oldukları parayı harcayarak kısa vadede mutlu olurlar fakat vade uzadıkça artan gelirin kişilerin mutlulukları üzerinde olumsuz etki yarattığı iktisat literatürüne geçmiştir. Çoğu çalışmada, bireylerin uzun vadede para harcamak yerine tasarruf etmesi bireyleri daha fazla mutlu ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Zenginlik uzun vadede bireylerin mutlu olmasını da sağlayabilir. Aynı zamanda özgüven ve bireylerin sosyal saygınlığını da artırabilir. Bireylerin sahip oldukları varlıklar, herhangi bir gelir şokuna karşı borç ve ya herhangi beklenmedik bir durum için güvenlik sağlayabilir. Bireylerin belli bir gelirinin olması aynı zamanda ekonomik güvenliklerinin de var olduğu anlamına gelmektedir (Duman ve Yılmaz, 2022). Bunun yanı sıra sahip olunan varlıklar yatırıma dönüştürülerek tekrardan gelir elde etme hedefine öncülük ederek bireylerin gelirlerine katkı sağlar bu durum da uzun vadede bireylerin mutlu olmasına neden olabilir.

Mutluluk, zenginlik ve tüketim ilişkisi uzun yıllardan beri çalışmalara konu olmuştur. Peki mutluluk denilen şey nedir? Mutluluk satın almak istediğimiz herhangi bir şeyi satın aldığımızda bizi tatmin etme duygusu mudur? Para ile mutluluğu satın alabilir miyiz?

Gelir ve mutlulukla ilgili araştırmaya genelde şu sorulara cevap vermektedir. Daha yüksek bir gelir için çabalamak, daha mutlu olmak için iyi bir strateji mi? Cevap, eğer gerçekten yoksulsanız ve yoksulluktan kurtulmak gerçekçi bir seçenekse, o zaman evet, yoksulluktan kurtulmak harika bir fikir olabilir. Fakat, geri kalanlar için daha yüksek bir geliri önemli bir yaşam önceliği olarak görmek, muhtemelen daha mutlu olmak için etkili bir strateji olmayabilir. Çünkü, Ahuvia vd. (2015) daha mutlu olmak için üç tür stratejiyi ayırt eder: (1) kişinin koşullarını değiştirmeye çalışmak için gelirini artırmak gibi dışsal stratejiler, (2) kişinin düşüncesini değiştirmeye çalışmak için terapi veya meditasyon gibi içselci stratejiler ve (3) iç ve dış değişiklikleri birleştirmenin sinerjik yollarını arayan

[1] Öğr.Gör. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Gökçeada Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölüm, 0000-0002-9277-5019
[2] Doç.Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü, 0000-0001-8009-6361

etkileşimci stratejiler (savunan yaklaşım). Birçok insan, içselci yaklaşımları yeterince dikkate almadan, gelirini artırmak gibi dışsal stratejilere hemen bakma alışkanlığına sahiptir ya da daha iyisi, içselci ve dışsalcı stratejilerin, mutluluğu artırmak için sinerjik bir şekilde birbirleriyle nasıl etkileşime girebileceğini göz önünde bulundurur. Ayrıca, çeşitli dışsal stratejilere bakıldığında bile, yoksul olmayan çoğu insan için, kişinin sosyal ilişkilerini iyileştirme gibi dışsalcı yaklaşımların, kişinin gelirini artırmaktan daha yüksek bir mutluluk getirisi olabilmektedir.

Bu araştırma çalışmasının amacı, gelir ve mutluluk arasındaki pozitif iki değişkenli ilişkiyi doğrulamaktır. Başka bir deyişle, daha fazla parası olan insanların daha az parası olanlardan daha mutlu olup olmadığını doğrulamaktır.

2. Kişisel Gelir- Mutluluk Teorileri

Gelir, görünüşte basit bir kavram olmasına rağmen, araştırmacının teorik yönelimine bağlı olarak gelir birden fazla yolla ölçülebilir. Gelir ve mutluluk arasındaki ilişkiye ilişkin dört farklı teori bugüne kadar literatüre hakim olmuştur. Bu teoriler; ihtiyaçlar, sosyal karşılaştırma, uyum ve hedef veya boşluk (beklenti) teorisidir. Bu teoriler tablo 1'de listelenmiştir.

Tablo 1: Ölçüm İçin Teorinin Etkileri

Teori	Gelir ölçüsü türü	Örnek ölçüler	
		Ulus içi	Uluslararası
İhtiyaç Giderme	Mutlak gelir	Kişisel veya hane geliri	GSYİH/GSMH/SAGP kişi başına
Karşılaştırma	Göreli Gelir	Yerel gelir dağılımı (maks, min, çarpık) Yaş grubu geliri Yüzdelik ortalama gelir	Milli gelir çarpıklığı veya yayılması Komşu ülke GSYİH/GSMH/ SAGP Gelir eşitsizliği (Gini katsayısı)
Adaptasyon	Gelir değişikliği	Kişisel/aile gelirinde değişiklik Çeşitli zaman aralıkları	Kişi başına GSYİH/GSMH/SAGP' deki değişim Çeşitli zaman aralıkları
Hedef veya boşluk	Algılanan gelir	Mali/maddi Memnuniyet Kendi kendine rapor gelir yeterliliği Kendi kendine rapor sahiplik-istek boşluğu	Toplam finansal/maddi tatmin

Kaynak: (Arthaud-Day, Near, 2005: 514)

İhtiyaç-Giderme Teorisi. İnsan ihtiyaçlarının varsayılan bir hiyerarşisine dayanan bu teori, sevgi, saygı ve kendini gerçekleştirme arzularının gerçekleştirilebilmesi için fiziksel ve güvenlik kaygılarının karşılanması gerektiğini belirtir (Maslow, 1970). Bu nedenle gelir, insanların doğuştan gelen biyolojik, sosyal ve gelişimsel gereksinimlerini yerine getirmelerini sağladığı ölçüde refahı öngörmektedir (Diener ve Lucas, 2000; Sirgy, 1986; Veenhoven, 1994). Gelir ve mutluluk arasındaki ilişkinin, temel ihtiyaçların karşılandığı minimum bir eşikten, bireylerin daha yüksek düzeyde çıkarları takip etme özgürlüğünün arttığı ılımlı gelir seviyelerine doğru ilerleyen, doğası gereği eğrisel olduğu varsayılmaktadır. İhtiyaç tatminindeki bu tür artan kazanımların, son derece yüksek zenginlik seviyelerinde (yani bir tavan etkisi) azalmaktadır. Zenginlik ve refah arasındaki doğrudan ilişkiyi değerlendirmek için, ihtiyaç araştırmacıları genellikle zenginliği mutlak gelir açısından ölçmektedir.

İhtiyaç Teorisi tahminleri (Diener vd., 1993: 201):

- Gelir, ihtiyaçların karşılandığı noktaya kadar hem ülkeler arasında hem de ülkeler içinde gelir seviyeleri boyunca mutlulukla ilişkilendirilecektir.
- Gelir, doğuştan gelen ihtiyaçları karşılama noktasına ulaştığında, ülkelerde ve bireylerde finansmanın mutlulukla ilgisi olmayacaktır.

Bununla birlikte, gelirin karşıladığı ihtiyaçların çoğu öğrenilmişse veya belirsiz statü veya merak ihtiyaçlarıyla ilgiliyse, öznel iyi oluş daha yüksek finansal seviyelerde bile gelirle ilgili olabilir.

Sosyal Karşılaştırma Teorisi. Bu görüş, insanların durumları bir referans grubununkiyle olumlu bir şekilde karşılaştırıldığında tatmin olduklarını, dolayısıyla mutlak gelirden ziyade göreceli gelirin mutluluğu tahmin ettiğini belirtmektedir. Karşılaştırmalar şunlarla yapılabilir: benzer/benzersiz diğerleri, kişisel olmayan performans standartları ve hatta sosyal olarak oluşturulmuş alternatifler (Festinger, 1954; Kruglanski ve Mayseless, 1990; Wood, 1996). yukarı veya aşağı yönde olabilirler ve çeşitli motivasyonel işlevlere hizmet edebilirler (Diener ve Fujita, 1997; Wills, 1981; Wood, 1996).

Karşılaştırma teorisinin zorluklarından biri uygun referans noktasını belirlemektir. Örneğin, bireyler belirli bir gelir dağılımındaki genel yerleşimlerinin yanı sıra asgari ve azami değerlere göre kendilerini karşılaştırabilirler (Parducci, 1995). Bu "aralık-sıklık" yaklaşımı, gelir ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkiye ilişkin çeşitli tahminlerde bulunur (Hagerty, 2000): yani, maksimum zenginlik düzeyindeki bir artış bireysel refahı azaltırken, gelirdeki bir artış çarpıklık göreli mutluluğu artırmalıdır. Buna karşılık, artan çarpıklık, bireysel kazanımların grup ortalamasındaki kayıplardan daha az olması nedeniyle, toplam mutluluk düzeylerinin daha düşük olmasına neden olacaktır. Sosyal karşılaştırma teorisyenleri, denekler ve referans grupları arasındaki gelir farklılıklarını ölçerler.

Sosyal karşılaştırma teorisine dayalı tahminler (Diener vd., 1993: 200)

- Mesafe ve farklılık nedeniyle ülkeler arasında çok az karşılaştırma olması muhtemel olduğundan daha zengin ve daha az varlıklı ülkeler arasında mutluluk açısından küçük veya var olmayan farklılıklar,
- Karşılaştırmaların çoğu ülkeler içinde yapıldığından, aynı ulustaki daha zengin ve daha fakir bireyler arasında mutlulukta önemli farklılıklar.

Adaptasyon Teorisi. "Uyumluluk" hipotezi, insanların yaşam koşullarındaki değişikliklere şiddetle tepki verdikleri, ancak genel mutlulukta sıfır net kazanç/kayıp deneyimleyecekleri şekilde hızla alıştıkları öncülüne dayanmaktadır (Brickman ve Campbell, 1971; Diener vd., 1997). Bu nedenle, insanlar ciddi yaralanmalar veya piyangoyu kazanma gibi büyük yaşam olaylarına tepki olarak nispeten kısa üzüntü veya sevinç patlamaları sergileme eğilimindedir (Brickman vd., 1978; Diener ve Lucas, 2000). Uzun vadede, insanların adaptasyon seviyeleri yaşam koşullarına uyum sağlar ve "sadece eski öznel haz seviyelerini sürdürmek için yeni uyarım seviyelerinin gerekli olduğu" bir hedonik koşu bandı ile sonuçlanır (Brickman ve Campbell, 1971: 289). Bu görüşe göre, kalıcı mutluluk sadece anlaşılması zor değil, aynı zamanda nihai olarak ulaşılamaz bir hedeftir.

Uyum teorisyenleri, bu nedenle, hem bireysel hem de ulusal gelir düzeylerindeki değişimin, refahın mutlak zenginlikten daha güçlü tahmin edicileri olacağını tahmin etmektedir (Davis, 1984). Gelir değişikliği ve refah arasındaki ilişkileri tespit etme yeteneği, zaman aralığının uygunluğuna bağlı görünmektedir. Çalışmalar ayrıca gelir kayıplarının gelir kazanımlarından daha güçlü bir etkiye sahip olduğunu ve değişim oranının yaşanan mutluluk derecesini yumuşatabileceğini öne sürüyor (Diener ve Lucas, 2000).

Adaptasyon/alışkanlık teorisi tahminleri (Diener vd., 1993: 200)

- Bireysel gelirdeki artış veya azalış, başlı başına gelir düzeyinin etkilerinin ötesinde mutlulukta artış veya azalış üretecektir. Bununla birlikte, eğer gelire alışma çok hızlı gerçekleşirse, o zaman gelirde sadece çok yakın zamanda meydana gelen değişikliklerin bir etkisi olacağı belirtilmelidir ve
- Ekonomik büyüme oranı ülkeler arasında mutlulukla pozitif ilişkili olacaktır çünkü hızlı ekonomik büyüme gösteren ülkelerdeki insanlar finansal seviyelerine alışmayacaklardır.

Hedef veya Boşluk Teorisi. Bu yaklaşım, mutluluğun, bireylerin gelire dayalı beklentilerini (yani, bir kişinin şimdi sahip oldukları/ daha önce sahip oldukları veya gelecekte sahip olmayı umdukları arasında algılanan fark) karşıladıklarında ortaya çıktığını öne sürmektedir. Kişinin hedeflerine ulaşmasına yönelik ilerleme (yani, boşluğu kapatma) memnuniyeti artırmalı, ilerleme eksikliği ise memnuniyeti azaltmalıdır (Diener ve Lucas, 2000).

Beklenti teorisi tahminleri (Diener vd., 1993: 200)

- Yükseköğrenim ve yüksek gelir arasındaki iyi bilinen ilişkiden dolayı, daha az eğitimli olanlar, aynı gelir düzeyindeki daha eğitimlilerden daha fazla mutluluk yaşayacaklardır.

Şekil 1: Gelir Göstergelerinin Moderatörleri Olarak Değerlendirmeler

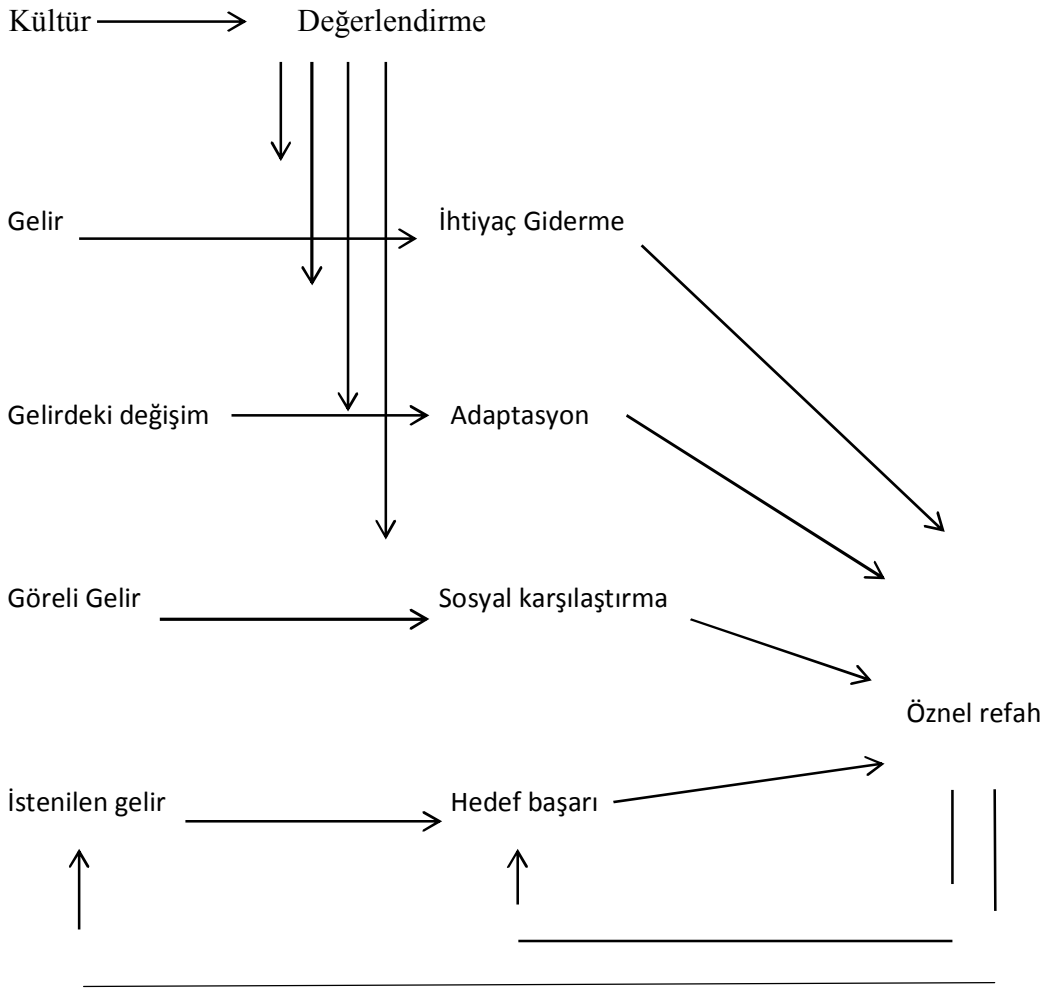

Kaynak: (Arthaud-Day, Near, 2005: 539)

Şekil 1 gelir göstergelerini göstermektedir. Dört potansiyel gelir göstergesinin (mutlak, değişim, göreli ve istenen gelir) her birinin uygun boylamsal veri analizlerinin yanı sıra bu göstergelerin potansiyel bir moderatör değişken olarak "değerlendirmeleri" sayesinde, gelirin yaşam memnuniyeti üzerindeki etkilerinin daha karmaşık ve doğru modelleri, tüm analiz seviyelerinde belirlenebilir ve test edilebilir. Ayrıca, yaşam doyumu aynı zamanda hedefleri, sosyal karşılaştırmayı, uyumu ve ihtiyaçların yerine getirilmesini de etkilemektedir.

3. Literatür Taraması

Kişisel gelir ile mutluluk arasındaki ilişki günümüze kadar pek çok iktisatçı tarafından incelenmiştir. Bu bağlamda çıkan sonuçlar farklı olmakla birlikte bireylerin mutlulukları üzerinde sadece kişisel gelirleri değil aynı zamanda diğer bireylerin gelirlerindeki artış da etkili olmaktadır (Stiglitz, 2015: 168).

Easterlin (1974), kişisel gelir ile mutluluk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada zengin insanların fakir insanlara göre daha mutlu olduğuna ulaşılmıştır. Bu durumdan yola çıkarak gelir ile mutluluk arasında pozitif bir ilişki vardır.

Easterlin (1995), gelir ile mutluluk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan çalışmada, bireylerin gelirlerinin eş zamanlı artması bütün bireyleri aynı anda mutlu etmemektedir sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni de bireylerin refah algılarının farklı olmasından kaynaklanmaktadır.

Easterlin (2001), kişisel gelir ile mutluluk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, kişisel gelir arttıkça bireylerin mutlulukları artmaktadır. İki değişken arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

Carbonell (2005) , kişisel gelir ile mutluluk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma sonucuna göre, kişisel gelir ile mutluluk arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Zengin ülkelerin fakir ülkelere oranla daha mutlu olduklarına ulaşılmıştır.

Easterlin ve Angelescu (2009), kişisel gelir ile mutluluk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Analiz 17 gelişmiş, 9 gelişmekte olan, ve 11 geçiş dönemi ülkesi dahil edilmiştir. Araştırma sonucuna göre, kişisel gelirdeki artışın mutluluk üzerinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Becchatti ve Rosetti (2009), Almanya'da 1984-2003 dönemi için gelir ve mutluluk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Analiz için probit tahmin modeli kullanılmış olup analiz sonuçlarına göre, gelirdeki bir birimlik artışın her koşulda bireylere mutluluk getirmeyeceğine ulaşılmıştır. Caporale vd. (2009), Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre ve Birleşik Krallık ülkelerinde mutluluk ve gelir ilişkisini incelemiştir. Veriler probit modeli ile test edilmiştir. Analiz sonucuna göre, her bir birimlik artışın mutluluk üzerinde pozitif bir artışa neden olduğu bulunmuştur. Avrupa Birliği'nde işlevsel olan ortak politikaların (Duman ve Doğanyılmaz Duman, 2021) bu durumda etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Tsui (2014) Tayvan'da gelir ve mutluluk ilişkisini analiz etmiştir. Analiz için probit tahmin modeli kullanılmış olup analiz sonuçlarına göre, mutluluk üzerinde gelirin anlamlı ve pozitif etkisi olduğuna ulaşılmıştır. Analizde bunun yanı sıra, eğitim seviyesinin de mutluluk üzerinde pozitif etkisi olduğuna değinilmiştir. Ayrıca evlilerin bekarlara göre daha mutlu oldukları da araştırmanın bulguları arasında yer almaktadır.

Köksal ve Şahin (2015), Türkiye'de kişisel gelir ve mutluluk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmadaki veriler Türkiye İstatistik Kurumu Yaşam Memnuniyeti Araştırmalarından elde edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, aylık hane halkı gelirleri ile mutluluk arasında pozitif bir ilişkinin varlığıdır.

Çirkin ve Göksel (2016), gelir ve mutluluk ilişkisini incelemiştir. Çalışmada anket uygulaması yapılmış olup anketler probit tahmin yöntemi ile tahmin edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, kişisel gelir artışının mutluluk üzerinde istatistiki olarak herhangi bir anlamının olmadığına ulaşılmıştır. Ayrıca kişilerin gelirleri arttıkça daha fazla gelir elde etme istekleri doğmaktadır.

Abdel-Khalek ve Korayem (2018), kişisel gelir, işsizlik ve mutluluk ilişkisini incelemiştir. Arap ve Batı ülkeleri analize dahil edilerek çalıma yapılmıştır. Analiz sonucuna göre, Katar, Kuveyt, İngiltere ve ABD gibi yüksek gelirli ülkelerin Mısır Lübnan ve Cezayir gibi düşük gelirli ülkelere nazaran daha mutlu olduklarına ulaşılmıştır.

4. Araştırma Yöntemi, Uygulama ve Örnekleme

Bu araştırma çalışmasının amacı, gelir ve mutluluk arasındaki pozitif iki değişkenli ilişkiyi doğrulamaktır. Başka bir deyişle, daha fazla parası olan insanların daha az parası olanlardan daha mutlu olup olmadığını doğrulamaktır. Anket soruları TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırması (2021) ile Çirkin ve Göksel (2016) çalışmasından elde edilmiştir. Çalışmada rastgele örneklem yöntemi kullanılmıştır. Yaşam Memnuniyeti Ölçeği, bir bütün olarak yaşamdan memnuniyetin ne kadar olduğunu belirtmek için öznel refahın bilişsel bir ölçüsü olarak kullanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik özelliklerine yer verilirken ikinci bölümde gelir ve mutluluk ölçümüne değer sorulara yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde 5'li likert (çok mutsuz-mutsuz-orta-mutlu-çok mutlu ve hiç memnun değil-memnun değil-orta-memnun-çok memnun), 4'lü likert (gelişmiş-aynı seviyede kalmış- gerilemiş- hiçbir fikrim yok ve artırır- artırmaz- etkilemez- hiçbir fikrim yok) ve 3'lü likert (evet-hayır-kararsızım) sorularına yer verilmiştir. Bu bağlamda 310 katılımcıya online anket tekniği uygulanmış olup veriler SPSS 21 istatistiki paket programı ile analiz edilmiştir.

4.1. Ampirik Bulgular

Çalışma, şu araştırma sorusuna cevap vermeyi amaçlamaktadır, gelir, mutlulukla ne ölçüde ilişkilidir?

(H0): Gelir ve mutluluk arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

(H1): Gelir ve mutluluk arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

Analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 2: Demografik Özellikler

Değişken	Cevap Seçenekleri	% (Yüzde)	N (Gözlem değeri)
Cinsiyet	Erkek	36,45	113
	Kadın	63,55	197
Yaş	18-24	77,74	241
	25-34	3,55	11
	35-44	15,16	47
	45-54	2,26	7
	55-64	0,65	2
	65 ve üzeri	0,65	2
Medeni Durum	Bekar	84,19	261
	Evli	15,81	49
Eğitim Durumu	İlkokul	0,65	2
	İlköğretim veya Ortaokul	0,32	1
	Lise ve dengi okul	13,55	42
	Yükseköğretim	85,48	265
Aylık Gelir	0-4000 TL	69,03	214
	4001-8000 TL	10,97	34
	8001-12000 TL	7,10	22
	12001 TL ve üzeri	12,90	40
Yaşanan yer	İl	34,84	108
	İlçe	65,16	202
Çalışma Durumu	İşveren	2,90	9
	Kendi hesabına çalışan	12,26	38
	Ücretli- maaşlı	26,77	83
	Ücretsiz aile işçisi	51,29	159
	Yevmiyeli çalışan	6,77	21
Hane halkı sayısı	1 - 2 kişi	12,58	39
	3 - 4 kişi	47,74	148
	5 - 6 kişi	33,55	104
	7 ve üzeri	5,16	16

Katılımcıların demografik özelliklerine yönelik soruların cevapları Tablo 2'de gösterilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan 310 katılımcıdan 113'ü erkek 197'si kadındır. Yaş aralıklarına bakılacak olursa, araştırmaya katılan 310 kişiden 241'i 18-24 yaş, 11'i 25-34 yaş, 47'si 35-44 yaş, 7'si 45-54 yaş, 2'si 55-64 yaş ve 2'si de 65 ve üzeri yaş aralığındadır. Katılımcıların 261'i bekar, 49'u ise evlidir. 310 katılımcının % 85,48'inin eğitimi yükseköğretimdir. Gelir dağılımına yönelik sorulan sorunun cevaplarına bakılacak olursa, 214 kişi 0-4000 TL, 34 kişi 4001-8000 TL, 22 kişi 8001-12000 TL ve 40 kişi ise 12001 TL ve üzeri gelir elde etmektedir. Katılımcıların 108'i ilde,

202 kişisi ise ilçede yaşamaktadır. Çalışma durumlarına bakıldığında, katılımcılarının çoğunun ücretsiz aile işçisi olarak çalıştığı görülmektedir. Ankete katılanların 148'inin hane halkı sayısı 3 ile 4 arasındadır.

Tablo 3: Mutluluk Kaynağınız Nedir?

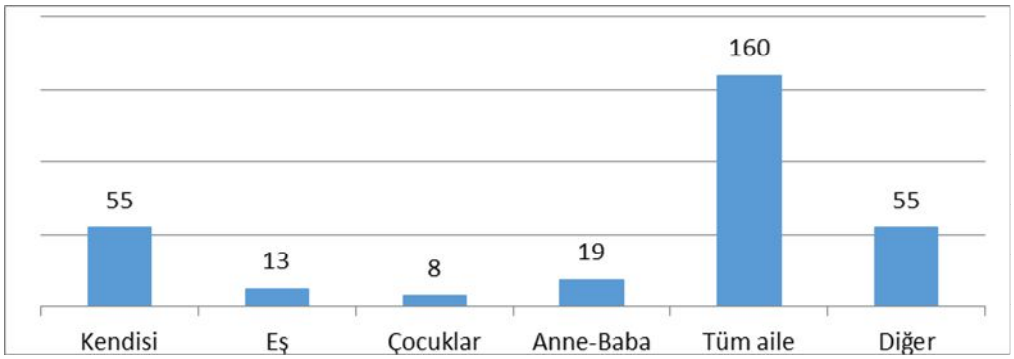

Katılımcılara mutluluk kaynaklarının ne olduğu sorulmuş olup verilen cevaplar Tablo 3'te gösterilmiştir. Buna göre, araştırmaya katılan 310 katılımcıdan 160 kişinin mutluluk kaynağı bütün ailesidir. Bunu 55 kişi ile kendim diyenler ve diğer nedenlere bağlayanlar takip etmektedir. Araştırmaya katılanlardan 8'inin ise mutluluk kaynağının çocuklar olduğu görülmektedir. Mutluluk kaynağının çocuklar olmasının azlığı araştırmaya katılanlarının %15,8'inin bekar olması ile açıklanabilir.

Tablo 4: Mutluluk Kaynağı Değeriniz Nedir?

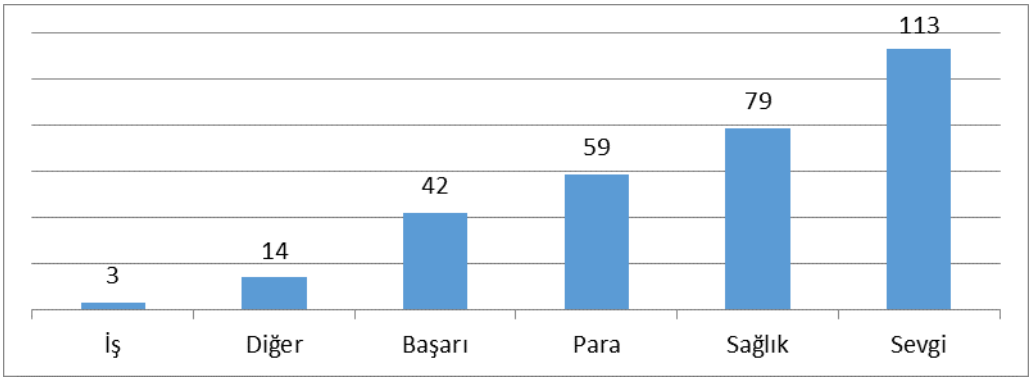

Katılımcılara mutluluk kaynağı değerlerinin ne olduğu sorulmuş olup verilen cevaplar Tablo 4'te gösterilmiştir. Buna göre, araştırmaya katılan 310 katılımcıdan 113'ü sevgi, 79'u sağlık, 59'u para, 42'si başarı ve 3'ü de mutluluk kaynağının iş olduğunu söylemiştir. Araştırmaya katılan 14 kişi ise mutluluk kaynağı değerini diğer nedenlere bağlamıştır.

Tablo 5: Toplam Hane Halkı Gelir Düzeyi Memnuniyet Derecesi

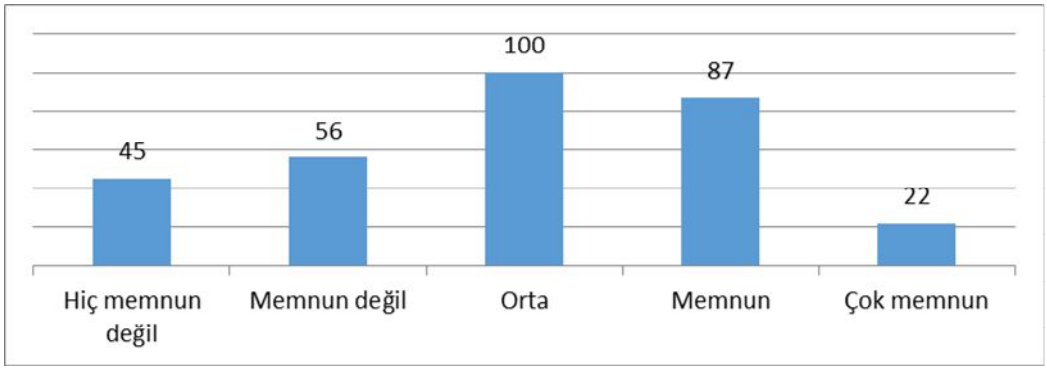

Katılımcılara toplam hane halkı gelir düzeyi memnuniyetlerine yönelik olarak sorulmuş olan sorunun cevapları Tablo 5'te gösterilmiştir. Buna göre, araştırmaya katılan 310 katılımcıdan %32,26'sı hane halkı gelir düzeyinden orta derecede memnun olurken, %28.06'sı memnun, % 18.06'sı memnun değil, % 14.52'si hiç memnun değil ve %7.10'u çok memnundur.

Tablo 6: İşten Elde Edilen Kazançtan Memnuniyet Derecesi

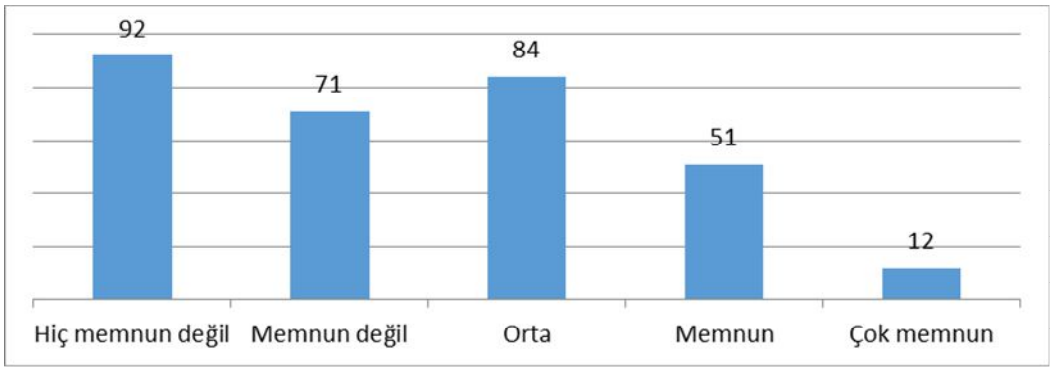

Katılımcılara işten elde ettikleri gelirden memnun olup olmadıklarına yönelik olarak sorulmuş olan soruya verilen cevaplar tablo 6'da gösterilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan 310 katılımcıdan % 29.68'i elde ettiği gelirden hiç memnun olmazken, % 27.1'u orta derecede memnun, % 22.9'u memnun değil, %16.45'i memnun ve % 3.87'si çok memnundur.

Tablo 7: Ne Kadar Mutlusunuz?

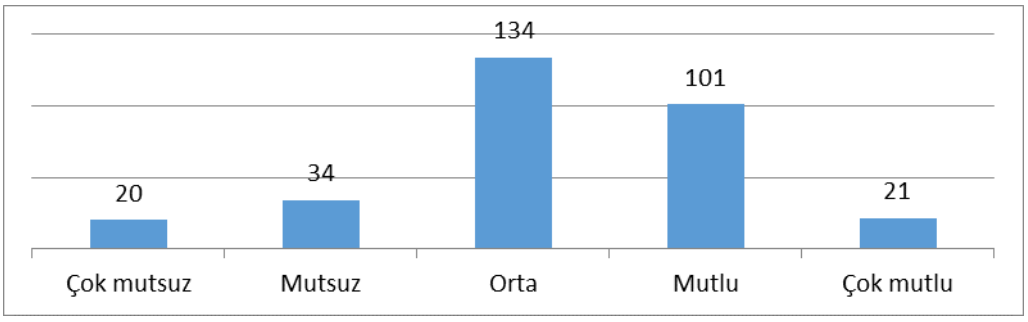

Katılımcılara hayatlarını değerlendirdiklerinde ne kadar mutlu olduklarına yönelik sorulmuş sorunun cevabı tablo 7'de verilmiştir. Buna göre ankete katılan 310 kişiden 134'ü hayatından orta derecede memnun olurken, 101'i mutlu, 34'ü mutsuz, 21'i çok mutlu ve 20'si de çok mutsuz olduklarını ifade etmiştir. Bu bağlamda, hane halkı gelir seviyesinden orta derecede mutlu olan insanların hayatlarında da mutlu olduklarını söylemek doğru olabilir.

Tablo 8: Türkiye'de Yaşayan İnsanların Refah Düzeyine Göre Kendini Değerlendirme

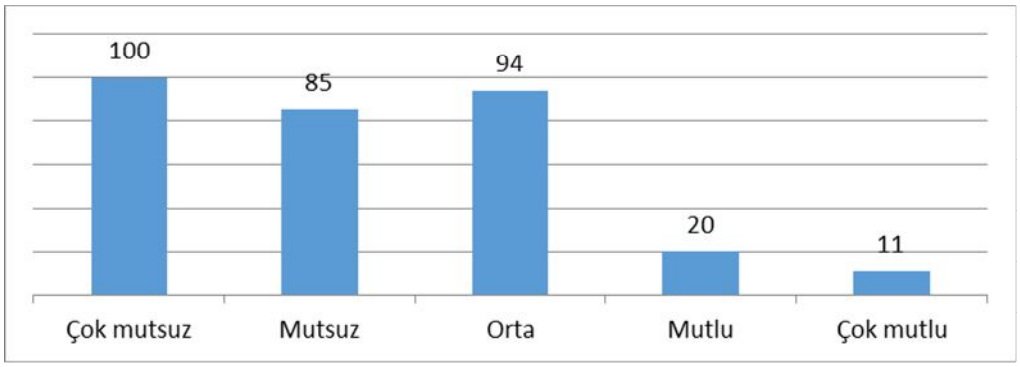

Katılımcılara Türkiye'de yaşayan inşaların refah düzeylerine göre kendi mutluluk derecesini değerlendirmesine yönelik olarak sorulan sorunun cevapları Tablo 8'de verilmiştir. Buna göre ankete katılan 310 kişiden 100'ü çok mutsuz, 94'ü orta derecede, 85î mutsuz, 20'si mutlu ve 11'i ise çok mutludur. Bu durum, ankete katılanların 92'sinin işt4en elde ettiği gelirden hiç memnun olmaması ile açıklanabilir. İşten elde ettiği gelirden hiç memnun olmayanların çok mutsuz olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 9: 5 Yıl Önceki Durum İle Şimdiki Durumun Karşılaştırılması (Maddi-Manevi)

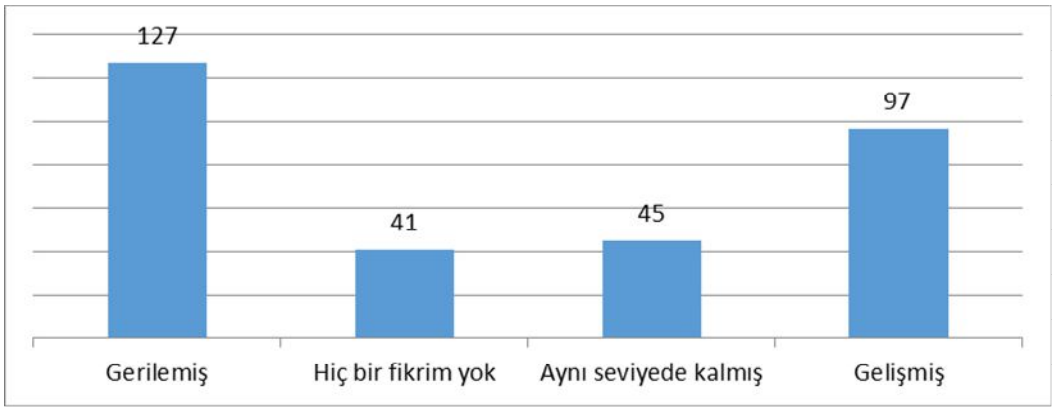

Katılımcılara 5 yıl öncesi ile hayatlarını karşılaştırdıklarında (maddi-manevi) bugünkü durumlarını nasıl değerlendirdiklerine yönelik sorulmuş sorunun cevapları tablo 9'da gösterilmiştir. Buna göre, ankete katılan 310 kişiden 127'si kendisi gerilemiş, 97'si gelişmiş, 45'i ise kendisini aynı seviyede görmektedir.

Tablo 10: 5 Yıl Sonrası İçin Kişisel Gelişim Tahmini (Maddi-Manevi)

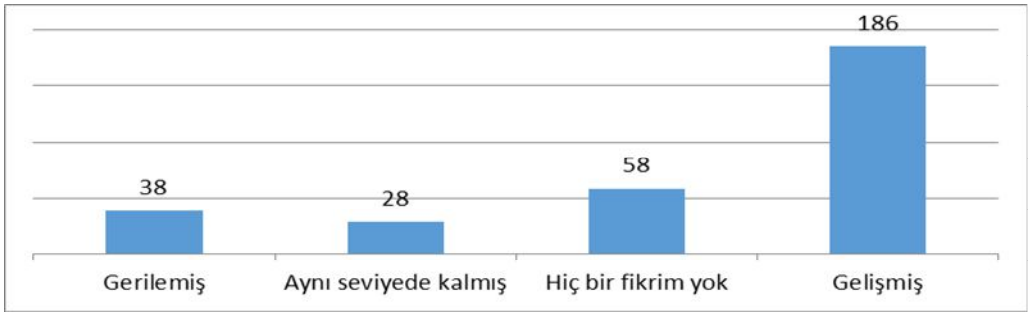

Katılımcılara 5 yıl sonrası için kişisel gelişimlerinin (maddi-manevi) ne olacağına dair sorulmuş sorunun cevapları tablo 10'da verilmiştir. Buna göre 310 katılımcıdan 186'sı kendisini 5 yıl sonra gelişmiş, 38'i gerilemiş, 28'i ise aynı seviyede kalmış olarak görmektedir.

Tablo 11: Kendimi mutlu edecek minimum gelirin, aylık gelirimden daha fazla olması gerektiğini düşünüyorum

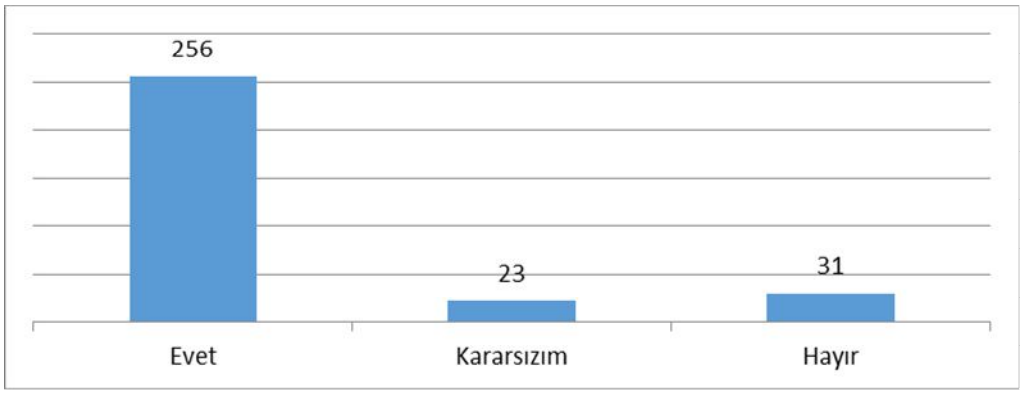

Katılımcıların %82.58'i kendilerini mutlu edecek gelirin şimdiki kazancından daha fazla olması gerektiğini söylerken, %10'u kararsız, %7.42'si ise kendisini mutlu edecek gelirin şimdiki gelirinden daha fazla olmasına gerek olmadığını düşünmektedir.

Tablo 12: Kendimi mutlu edecek minimum gelirin aylık gelirime eşit olduğunu düşünüyorum

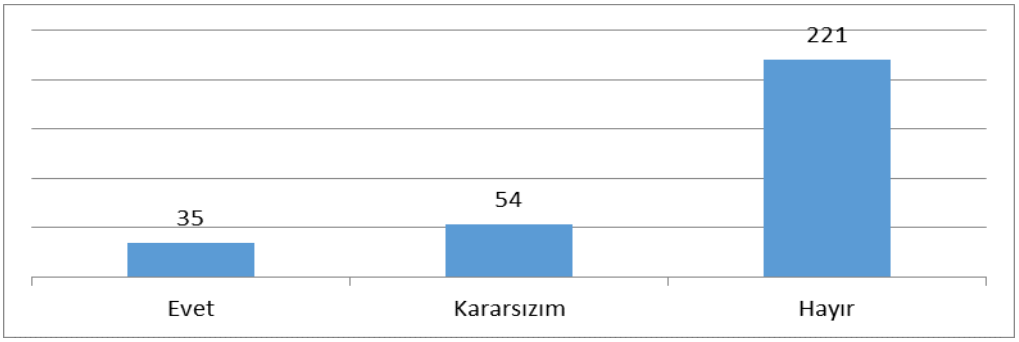

Araştırmaya katılan 310 kişiden 35'i kendisini mutlu edecek gelirin aylık kazancına eşit olması gerektiğini söylerken, 221 kişi bu soruya hayır cevabını vermiştir. Buna göre, 221 kişiyi mutlu edecek gelir aylık kazancına eşit olmamalıdır.

Tablo 13: Kendimi mutlu edecek minimum gelirin, aylık gelirimden daha az olması gerektiğini düşünüyorum

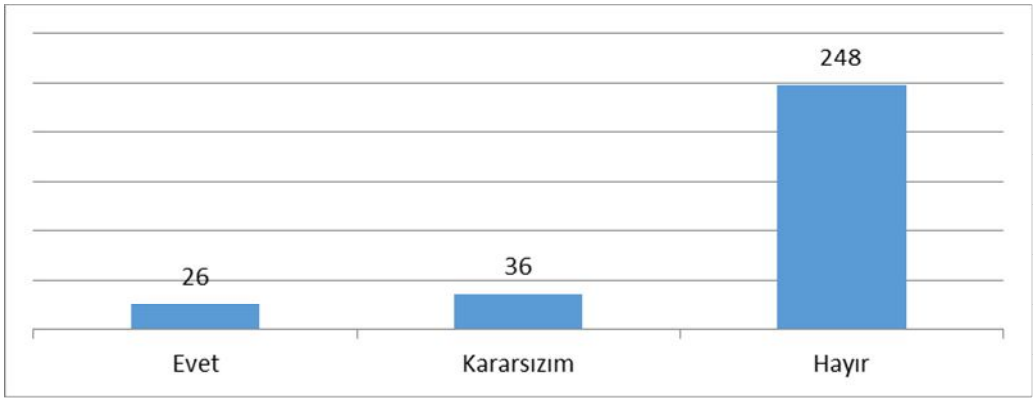

Araştırmaya katılan 310 kişiden 248'i kendisini mutlu edecek minimum gelirin aylık kazancından az olmaması gerektiğini söylemiştir. Buna rağmen 28 kişi aylık kazancından daha az kazansa bile mutlu olabileceğini ifade etmiştir.

Tablo: 14: Kişisel gelirin yüksek olması mutluluğa etki eder mi?

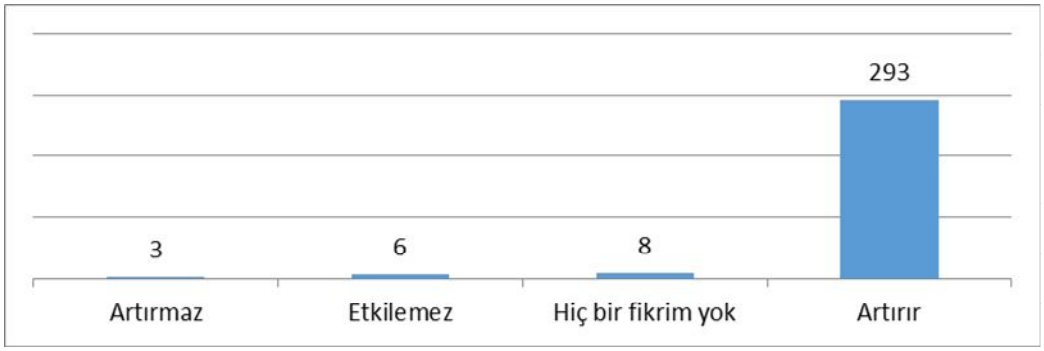

Katılımcılara kişisel gelirin yüksek olmasının insanları mutlu edip etmeyeceği sorulmuştur. Tablo 14'te de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 310 kişiden 293'ü kişisel gelir ile mutluluğun aynı oranda artacağını düşünmektedir.

5. Sonuç

Bireylerin mutlulukları ile gelirleri arasında istatistiksel olarak güçlü bir bağ vardır. Buradaki ilişkiden yola çıkarak, zengin toplumların fakir toplumlara göre daha mutlu olduklarını söylemek mümkündür. Fakat bu mutluluğun kısa mı, orta mı yoksa uzun vadeli mi olduğu bilinmemektedir. Çünkü mutluluk denilen şey özneldir yani kişiden kişiye ve toplumdan topluma değişiklik gösterebilmektedir.

Sonuçlar kişisel gelir ile mutluluk arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Buradan hareketle daha yüksek gelire sahip insanlar daha az gelire sahip olanlardan biraz daha mutludur. Daha az gelire sahip olan insanlar ise daha fazla gelire sahip olan insanlardan daha az mutludur. Bu çalışma, Easterlin'in teorisini doğrular niteliktedir. Mutluluk yaşam süresi boyunca istikrarlı kalmalıdır. Gelir öznel refah ile ilgilidir ve ihtiyaçlar bireylerin memnuniyetlerini korurlar ayrıca sosyal bağlamda insanların ortalama gelirleri kendilerini diğer insanların yanında daha iyi ve bir sosyal gruba ait hissetmelerine izin verebilir.

Yapılan çalışmaya göre, işten elde edilen kazanca bakıldığında 24 yaş altı katılımcıların %17,42 kazancından memnun iken 24 yaş üstü katılımcılarda bu oran %30,43olarak görülmektedir. Bekar katılımcıların %16,09'u kazancından memnun iken evli katılımcılarda bu oran %42,85'tir. Yükseköğretim gören katılımcıların %16,60'ı kazancından memnun iken yükseköğretim görmeyenlerin 42,22'si memnundur. İllerde yaşayan katılımcıların %27,77'si elde ettiği kazançtan memnunken ilçelerde yaşayan katılımcıların %16,33'ü memnundur. Ayrıca, toplam hane halkı gelir düzeyinden 24 yaş altı katılımcıların %34,02'si memnun iken 24 yaş üstü katılımcılarda bu oran %39,13'tür. Bekar katılımcıların %31,80'i hane halkı sayısından memnunken bu oran evli katılımcılarda %53,06 olmaktadır. Yükseköğretim gören katılımcıların %30,56'sı memnun iken yükseköğretim görmeyenlerin 62,22'si hane halkı sayısından memnundur. İllerde yaşayan katılımcıların %43,51'i hane halkı sayısından memnun iken ilçelerde yaşayan katılımcıların %30,69'u memnundur. Elde edilen bulgular arasında, bir bütün olarak düşünüldüğünde 24 yaş altı katılımcıların %36,09'u hayatlarından memnun iken 24 yaş üstü katılımcılarda bu oran %50,72'dir. Bekar katılımcıların %33,71'i kendini mutlu olarak tanımlarken evli katılımcılarda bu oran %63,26 olmuştur. Yükseköğretim gören katılımcıların %39,24'ü mutlu iken yükseköğretim görmeyenlerde bu oran %40'tır. İllerde yaşayan katılımcıların %40,74'ü mutlu iken ilçelerde yaşayan katılımcıların %38,61'i mutlu olarak kendini tanımlamaktadır.

KAYNAKÇA

Abdel-Khalek, A.M., Korayem A.S., (2018) ,"The Relationship between Happiness, Income, and Unemployment Rate in Arab and Western Countries'', Mankınd Quarterly, 59(2), 242-254.

Ahuvia, A. C. (2017). "Consumption, Income and Happiness," in The Cambridge Handbook of Psychology and Economic Behaviour, ed. Alan Lewis, Cambridge University Press.

Arthaud-Day, M., Near, J., (2005). The Wealth Of Natıons And The Happıness Of Natıons: Why ''Accountıng'' Matters, Social Indicators Research, 74: 511–548

Becchett, L. & Rossetti, F., (2009). When money does not buy happiness: The case of "frustrated achievers", The Journal of Socio-Economics, 38.159–167.

Brickman, P. and D.T. Campbell: 1971, 'Hedonic relativism and planning the good society', in M.H. Appley (ed.), Adaptation Level Theory: A Symposium (Academic Press, New York), 287–304.

Brickman, P., D. Coates and R. Janoff-Bulman, (1978). 'Lottery winners and accident victims: Is happiness relative?', Journal of Personality and Social Psychology 36, 917–927.

Carbonell, A. F., (2005). "Income and Well-Being: An Empirical Analysis of the Comparison Income Effect", Journal of Public Economics, 89: 114-140.

Caporale, G. M., vd. (2009). "Income and happiness across Europe: Do reference values matter?'', Journal of Economic Psychology, 30. 42–51.

Çirkin, Z., Göksel, T., (2016). "Mutluluk ve Gelir'', Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 71(2), 375-400.

Davis, J.A., (1984). 'New money, an old man/lady and 'Two's Company': Subjective welfare in the NORC General Social Surveys, 1972–1982', Social Indicators Research 15, 319–350

Diener, E., E. Sandvik, L. Seidlitz and M. Diener, (1993). The relationship between income and subjective well-being: Relative or absolute?, Social Indicators Research 28, 195–223.

Diener, E. and F. Fujita: 1997, 'Social comparisons and subjective well-being', in B.P. Buunk and F.X. Gibbons (eds.), Health, Coping and Well-Being: Perspectives from Social Comparison Theory (Lawrence Erlbaum Associates, Mahway, NJ), 329–357.

Diener, E., E. Suh and S. Oishi: 1997, 'Recent findings on subjective well-being', Indian Journal of Clinical Psychology [On-line]. Available: http:/www.psych.uiuc.edu/~ediener/hottopic/paper1.html. Accessed on 10 November 2000.

Diener, E. and R.A. Lucas: 2000, 'Explaining differences in societal levels of happiness: Relative standards, need fulfillment, culture, and evaluation theory', Journal of Happiness Studies 1, 41–78.

Duman, G. ve Doğanyılmaz Duman, D. (2021). Bölgesel Kimlik İnşasında Devletlerarası Örgütlerin Rolü: Akdeniz Havzası Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *28*(1), 83–101.

Duman, G. ve Yılmaz, S. (2022). Bir İnsani Güvenlik Öğesi Olarak Ekonomik Güvenliğin Temel Gelir Perspektifinde İncelenmesi. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*, *21*(4), 2341–2353.

Easterlin, R., (1974), "Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence", David, Paul Allan ve Melvin Warren Reder (Ed.), Nations and Households in Economic Growth (New York: Academic Press), 89-125.

Easterlin, R., (1995),"Will Raising the Incomes of All Increase the Happiness of All?", Journal of Economic Behavior and Organization, 27, 35-47.

Easterlin, R., (2001), "Income and happiness: Towards a unified theory'', The Economic Journal, 111, 465-484. http://www.uvm.edu/~pdodds/files/papers/others/2001/easterlin2001a.pdf

Easterlin, R., Angelescu, L., (2009), "Happiness and Growth the World Over: Time Series Evidence on the Happiness-IncomeParadox", IZA Discussion Paper, No: 4060.

Festinger, L.: 1954, 'A theory of social comparison processes', Human Relations 7, 117–140.

Hagerty, M.R.: 2000, 'Social comparisons of income in one's community: Evidence from national surveys of income and happiness', Journal of Personality and Social Psychology 78, 764–771.

Köksal, O., Şahin, F., (2015), "Gelir ve Mutluluk: Gelir Karşılaştırmasının Etkisi'', Sosyoekonomi Dergisi, 23(26), 45-59.

Kruglanski, A.W. and O. Mayseless: 1990, 'Classic and current social comparison research: Expanding the perspective', Psychological Bulletin 108, 195–208.

Maslow, A.H.,1970, Motivation and Personality, 2nd edition (Harper & Row, New York).

Parducci, A.: 1995, Happiness, Pleasure, and Judgment: The Contextual Theory and its Applications (Lawrence Erlbaum, Mahway, NJ).

Sirgy, M.J.: 1986, 'A quality-of-life theory derived from Maslow's developmental perspective: 'Quality' is related to progressive satisfaction of a hierarchy of needs, lower order and higher', American Journal of Economics and Sociology 45, 329–342.

Stiglitz, J. (2015), Eşitsizliğin Bedeli, İletişim Yayınları, 2014, İstanbul.

Tsui, H. (2014), "What affects happiness: Absolute income, relativeincome or expected income?'', Journal of Policy Modeling, 36. 994–1007.

Veenhoven, R., 1994, 'Is happiness a trait? Test of the theory that a better society does not make people any happier', Social Indicators Research 32, 101–160.

Wills, T.A.: 1981, 'Downward comparison principles in social psychology', Psychological Bulletin 90(2), 245–271.

Wood, J.V.: 1996, 'What is social comparison and how should we study it?', Personality and Social Psychology Bulletin 22, 520–537.